

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Secundus, Siue Exempla, In Septem Capitalium Vitiarum
Detestationem, Per Quadragesimam, Anno M. DC. XLVI. narrata

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1650

§. 4. Gulæ vitium, species & damna

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48186](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48186)

vicia superauerunt, periclitantur, ne tanquam victores superbiant.

Quis vestrum, ait Seruator, *habens seruum orantem aut pascentem, qui* Luc. 17. 7.
regresso de agro dicat illi: Statim transi, recumbe: & non dicat ei: Para

quod cœnem, & prœcinge te, & ministra mihi, donec manducem & bi-
bam, & post hæc tu manducabis & bibes? Nunquid gratiam habet seruo
illi, quia fecit, qua ei imperauerat? Non puto. Sic & vos, cùm fecerit-

is omnia, qua prœcepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus, quod de-
buius facere, fecimus. Ita quidem sentire, ita loqui deberent Dei

serui; si tamen eos cadere permittat benignus Dominus, *dat cum*
tentatione prouentum, vt, quod de Antæo ferunt, fortiores surgant,

postquam ceciderunt. *Vidi*, inquit B. Climacus, *& feliciores existi-*
mani, qui post lapsum ita lugent, quàm qui nunquam lapsi sunt, & seipos
sic non deslent. Vt ergo Zosimas quoque intelligeret, quàm longè

alij eo sanctiores essent, atque inde in sui contemptu crescerent, su-
perbè de se cogitanti radiosus de cœlo Angelus astitit, hisque eum

verbis est affatus: *Certasti, ô Zosima, diu heroicè, sed victor victus es.*
Ergo ut agnoscas, quantum tibi adhuc desit de illa virtutum perfectione,

quam alij complures obtinuerunt, egredere de terra & de cognatione tua,
atque ad cœnobium, Iordani adsitum proficiscere. Audijt, fecit, susce-

ptus est, vidit abstinentiam, vigilias, orationes, charitatem mu-
tuam, silentium tantum, vt nuquam, nisi cum Deo, aut de Deo,

ascetæ illi loquerentur. Ob quam rem, in Paradisum, aut ipsum
cœlum, vel ad Angelos certè in terris versantes, arbitratus est se

peruenisse, à quorum cœlesti exemplo in schola virtutum erudire-
tur. Quanquam non erat hic vltimus scopus, ob quem Zosimas

iussus est de monasterio egredi, in quo fuerat educatus. Adhuc lon-
ga illi, & grandis restabat via; quæ non sine diuerticulo à nobis est

persequenda.

Itaque audite, ventres, helluones, edones, gurgites, abiecta in
pastum mancipia, & obstupescite. Quid de duobus debitoribus

cenferetis, quorum vnus denario, alter mille talentis obstrictus, ille
mille talenta, iste vix denarium solueret, etsi soluendo esset? Idem

de vobis iudicatore. Maximi peccatores sunt maximi debitores,
& plerumque etiam minimi solutores; neque tantum pro mille

peccatis volunt satisfacere, quantum faciunt sancti pro vnica le-
uissimæ etiam culpæ offensione. Qui pleni sunt iniquitate, impie-
tate,

Luc. 17. 7.

Ioan. Climac.
grad. 5.

Gen. 12.

IV.
CVLAE VI-
TIVM, SPE-
CIES, ET DAM-
NA.

tate, blasphemijs, vindictis, furtis, detractionibus, impuritate, illis nimis grauis ac diuturna est Quadragesima; aiunt se dormire non posse, si non cœnent; in morbos cadere, nisi carnibus vescantur: totos dies versantur in popinis, totas noctes comburunt in poculis; & patrimonia degulant: adeo vt multi, præ continua ebrietate, nunquam sentiant se esurire. Multi etiam idcirco se se inebrient, vt conscientiaë stimulos; ob flagitia sua, fodicantes sopiant, aut saltem ad aliquot horas tranquillunt. Hi parati sunt, ne peccatorum onere grauentur, onera alia adijcere; ac ne delectationem in gustu omittant, contra diuinas humanasque leges agere, atque Dei gratiam amittere. Non dicam, esse aliquos adeo vecordes, vt ipsa sua pia alioquin opera, intemperantijs contaminent, exercitiumq; virtutis temulentiã inficiant. Nam quando vel pœnitentiã rigore, & sanguine facto, quod deliquerunt, volunt extinguere, quando flagellis in terga, & peccata sua scire, nonnulli prius vino intemperantissimè hausto, se muniunt, ut q; Itipidos reddunt, vt præ ebrietate ictus flagrorum non persentiscant, & fortasse aliquando nesciant, asinumne, an hominem Deo mactent. Longè aliter Christus pro nobis satisfecit, qui per totos quadraginta dies & noctes, nihil omninò neque cibi, neque potus attigit: quin ipsa etiam in cruce, atq; ardentissima, ob effusi tanti sanguinis copiam, siti & ariditate positus oblatum sibi vinum, *cùm gustasset, noluit bibere.* Certè, si *gula est immoderata cupiditas delectabilium secundum gustum, seu cibi ac potus inordinatus appetitus;* vt è D. Gregorio S. Thomas docet, gula nos oppugnat & quoad modum, & quoad rem gustandam. In modo, si tempus non seruatur, aut si non refrænatur auiditas: in re, si exceditur in quantitate, pretio, aut præparatione. Itaque quinque vijs *nos Gula vitium innadit.* 1. Quando *indigentia tempora præuenit,* maximè diebus ieiunij, vt Ionathã filiũ Saulis, quem adegit ad mel delibandum, ieiunij tempore nondum transacto, & alios ventri obedientes, qui quia quandocunque, aut vbicunque pabulum inueniunt, instar Harpyiarum inuolant, ideò animalium, non hominum numero computantur. Apud quos venter præcepta non audit, poscit, & appellat nulla non hora. 2. *Si cibos, vel potus lautiores quarit,* vt Israëlitæ; aut vetitos, vt carnem in quadragesima, vel die Veneris & Sabbathi. De lautè cœnantibus,

Matth. 27. 34.

S. Tom. 2. 2.
q. 148. a. 1.
S. Gregor.
lib. 39. Mor.
c. 27. & l. 31.
cap. 31.
1. Reg. 14.
Num. 11. 4.

tibus, Et quibus in solo viuendi causa palato est, porrò ita queritur Iuuen. sat. i
Poëta: Interea gustus elementa per omnia querunt;

Nunquam animo pretijs obstantibus, interius si
Attendas, magis illa inuuant, quæ pluris emuntur.

Sic deficiente crumena, Et crescente gula, dum notæ iam nauseantur,
& inamarefcunt epulæ, dum Iouis lac aut cerebrum, dum mellis
medulla quæritur,

Ingeniosa gula est, Siculo scarus equore mersus
Ad mensam viuus perducitur, atque Lucrinis
Eruta littoribus vendunt conchyliæ cœnas,
Vt reuouent per damna famem. Iam Phasidis unda
Orbata est anibus, mutoq; in littore tantum
Sola desertis aspirant frondibus aura.

Petron. Arb.
in Satyr.

Ah miseri! quos nosse iuuat, quid Phasidis ales,
Distet ab hiberna Rhodopes grue: quis magis anser
Extæ ferat? cur Tuscus aper generosior Umbro:
Lubrica qua recubent conchyliæ molliùs alga?

Stat. lib. 4.

ô prodiga rerum

Lucan. lib. 4.

Luxuries, nunquam paruo contenta paratu!

3. Gula præsto est, quando ea, quæ sumenda sunt, aliquis preparari
accuratiùs appetit, vt filij Heli. Superstitiosum quidam nimis, in suis
preparandis cibis, adhibent studium, infinita decoctionum, frixurarum,
& condimentorum genera excogitantes ait Hugo, modò mollia, modò
dura, modò frigida, modò calida; modò cocta, modò assa; modò pipere,
modò allio; modò cymino, modò sale condita, secundum consuetudinem
pregnantium mulierum desiderantes, ita quod sibi desudant coquorum ar-
tes, & sunt variæ quæstiones, utrum fieri debeant assata, vel frixa, vel
elixa; & tanta sollicitudine preparantur, vt deuoratis quatuor vel quin-
que ferculis, prima non impediunt nonissima. Et cum iam stomachus
crebris eructibus repletum se indicat, nondum tamen curiositas satiatur.

1. Reg. 2.

Hugo in
clauit,

Isti videntur colere ventrem, tanquam Deum. Et quia solent Dys tem-
pla construi, altaria erigi, ministri ad seruiendum ordinari, immolari pe-
cudes, thura concremari: Deo ventri templum est coquina; altare mensa;
ministri coqui; immolata pecudes, cocta carnes; fumus incensorum, ordo
saporum. 4. Et illa gulæ præclara est species, quando in ipsa quan-
titate sumendi mensuram moderata refectionis excedit, vt Sodomitæ Ezech. 25. 49.

fecerunt.

Q

Plutarch. l. 1.
Conuiu. qq.
Athenæ. lib.
10. cap. 1.

fecerunt. Vna silua pluribus elephantibus sufficit: homo verò pa-
scitur vix terra & mari. Fuit Heraclides pugil, teste Plutarcho, in-
finiti prope cibi potusque capax: non reperiatur illi compar in-
potando. Apud Athenæum, Amaranthus Alexandrinus scribit,
Herodotum tubicinem Megarensē magnitudinis fuisse trium vln-
narum cum dimidio, lateraque fortia habuisse, ac sex panis semodios
edisse, carniū libras viginti, binos vini congios ex argenteo non
tam scypho, quàm puteo bibisse. Sed magno ventri, magno opus
erat pabulo; minusque est mirum, si Polyphemo vna in cœnam
ouis, & duo vini vtres non suffecerunt. Flavius Vopiscus memorat,
Phagonem quendam Aureliano in delicijs fuisse, qui vno die, ad
mensam Imperatoris, ederit aprum integrum, centum panes, ver-
uicem & porcellum; biberit autem infundibulo ori appposito plus
circa.

Iuuenal.
sat. 1.

Quis ferat istas

Luxuria sordes? quanta est gula, quæ sibi totos

Ponit apros?

Gen. 25. 33.

immò sumit, & consumit? Si tamen consumit, & non potiùs oc-
cidit. Ne enim turgeas, aut ne crudus fias. *Bucca Noscenda est men-
suratua.* 5. Scit gula, quando & abiectius est, quod desiderat, &
tamen ipso astu immensi desiderij deterius peccat, vt Esau, & innumeri.
Si ergo his quinque modis gula delinquit, quàm multi sunt, qui vix
manè surgunt, & à lecto adhuc calidi, statim ad offas currunt, sta-
tim absinthiacum, statim vinum sublimatum, vel, si hæc inopia
neget, statim ad cereuisiam appellant? Quotus quisque, expectat
prandij tempus? quotusquisque non consumit plures horas voran-
do, quàm orando? Ipsi paruuli assuescunt ab incunabulis, toto die
panem, pomum, saccharum, aut alia opsonia in manu circumfer-
re, ac obrodere; ad hoc illis sacci & buccæ implentur; ad hoc ne-
minem volunt salutare, nisi crustula accipiant, aut melimela, qui-
bus eos parentes assuefaciunt, immemores Anacreontem Teium
vux passæ acino strangulatum; aut saltem his talibus palatum ex-
surdari. Certè multi etiam opifices, ita delitijs se se assuefecere, vt
si quid boni ac rari in forum venit, illud per vxores præstinent.
Quidam, in debitis vsque ad aures demersi, malè vestiti, nullam su-
pra ædes integram tegulam, nullum in fenestrâ integrum vitreum
orbiculum habentes, quàm primùm aliquot numulos lucrantur,
illico

Politianus in
Nutricia.

illico in forum mittunt vxorem, aut ancillam, & pullos, gallinas, nefrendes, aues emi curant, vt pecuniam, velut hostem, citò è domo amoliantur. Hi, *uno die*, ait S. Ambrosius, *multorum dierum labores bibunt, & comedunt; nimis parum de crastino, de liberis, de familia sua solliciti.* Quin sæpe, apud vnum proletarium, & in plebeia domo, plus piperis & condimentorum absumitur, quàm apud multos opulentos, qui abstinere nõrunt, quia nolunt egere. Quamquam nec isti sunt admodum multi. *Hac pestilentia*, ait Alanus, *non vulgari humilitate contenta profundius se porrigit in Prelatos, qui salmones, lucios, caterosq; pisces equipollenti generositate præsignes varijs decoctionum cruciatos martyrijs baptizati adulterantes officium sacri piperis fonte baptizant: vt ex tali baptismate baptizati multiformem saporis gratiam consequantur. In eadem mensa terrestre animal piperis inundatione submergitur: piscis in pipere: auis eiusdem viscositate ligatur. Dumq; tot animalium genera, vno ventris ergastulantur in carcere, aquatile animal secum, pedestre aëreumq; genus in eodem sepulchro intumulari mirantur. Quibus si detur licentia exeundi, egressui vix portæ sufficit amplitudo.* Hinc plura crapulæ pandenda sunt ostia; & vt Suetonius testatur, Claudius Cæsar conuiujs plus nimio deditus, vini cibiq; appetentissimus vsque ad eò fuit, vt sæpe stomachum vomitu cogeretur exonerare. De quantitate plura non dicam, cum medici testentur, immo ipsa experientia, cum Sacra Scriptura, ita se se farcire multos, vt non solùm *plenus venter non studeat libenter*, seu, vt S. Hieronymus loquitur, *pinguis venter non gignat sensum tenuum*, sapientiâq; vino obumbretur; sed etiam in omnis generis morbos ebulliat; immo & paupertatem, & lites, & subitas mortes Neque enim è gula nascitur duntaxat hebetudo sensus, inepta lætitia, ioci scurriles, multiloquium, & spurcidi sermões, immunditiaq; corporis, sed alia quoque innumera mala, velut è lerna prodeunt; immo ipsa mors. *Quidquid auium volat, quidquid piscium natat, quidquid ferarum discurrit, nostris sepelitur ventribus. quare nunc, cur subito moriamur? quia mortibus viuimus*, ait Seneca. Et *Cui va?* ait Salomon, *cuius patri va? cui rixa? cui fonea? cui sine caussa vulnera? cui suffusio oculorum? nonne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis?* Nam etsi pugnare scyphis Thracum est, & barbarorum, scyphi tamen ipsi, & animum & bilem accendunt,

S. Ambros.
lib. de Helia
& ieiun.

Alan. de cõ-
planctu na-
tura.

Sueton. in
Claud.

Senec. 10.
Rhet. Prou.
23. 29.

atque ex humanissimo quoque barbarum faciunt; quin & egentem. *Operarius ebriosus non locupletabitur*; enimvero si locuples fuerit, ad incitas redigetur: quin & se ipsum occidit, qui nimium comedit, vel bibit. Siquidem *propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinens est, adjiciet vitam*. Hippocrates, ait S. Hieronymus, in *Aphorismis docet, crassa & obesa corpora, qua crescendi mensuram compleverint, nisi cito ablatione sanguinis imminuantur, in paralyfin & pessima morborum genera erumpere*. Et Galenus Hippocratis interpres, *athletas, quorum vita & ars sagina est, dicit in exhortatione medicina, nec vivere posse diu, nec sanos esse: animasq; eorum ita nimio sanguine & adipibus, quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil caeleste, sed semper de carnisbus, & ructu, & ventris ingluvie cogitare*. Valentinianus Imperator Quadorum legationi respondens, voce impetu sanguinis amissa, sensu integer expiravit. Quod ex intemperantia cibi ac saturitate, qua artus diffuderat, accidisse, multi detulere, vt tradit Sextus Aurelius Victor. Quo etiam teste, Septimius Seuerus Imperator, dum membrorum omnium, maximè pedum dolorem pati nequiret, loco veneni, cibum plurimæ carnis incoctæ auidius deuoravit: quem dum concoquere non posset, cruditatem passus, expiravit. Quin & Eusebius refert, Domitium Aphrum cibi superfluitate redundantem, in cœna perijsse. Quod & Iouiniano Imperatori contigit. Certè Gregorius Turonensis author est, Childericum Saxonem, cum aliquando ad ambas aures vsque cibo se ingurgitasset, eo suffocatum, & in lecto mortuum repertum fuisse. Andebuntus Anglorum rex quandoque tantum vini sumpsit, vt eo suffocatus repente excesserit. Sed in vino tot perière, vt numerum superent. Antè tamen mens perit, quàm corpus. Quod Poëta Claudianus his versibus indicauit.

Claudian. in
laudib. Stili-
conis, Paneg.
2.

*Luxuries prae dulce malum, qua dedita semper
Corporis arbitrys hebetat caligine sensus,
Membraq; Circeis effeminat acrius herbis.
Blanda quidem vultu, sed qua non tetrior vlla
Interius, fucata genas, & amicta dolosis
Illecebris, toruos auro circumlinit hydros.
Illa voluptatum multos intexuit hamos.*

Quod & Seneca dixit monens: *Nullum hostem tam contumeliosum esse in*

esse in quenquam, quàm in plerosque voluptates suas: qua cum hominem arripuerint, penitus submergunt, & subuertunt. Adstipulatur & os aureum inquiens: *Quod equis accidere solet, id hominibus quibusdã, accidit, ut quò copiosius ipsis suppetunt necessaria, hoc euadant ferociores.* Et iterum: *Fumus abigit apes, dona verò spiritualia fugat luxus; quem Ægyptij hieroglyphicè porci simulachro expresserunt, semper deorsum in terram atque passum inclinati. Fames amica virginitati est, inimica lasciuia,* ait S. Ambrosius, *Saturitas verò castitatem prodigit, nutrit illecebram.*

Nihil hinc mirum, gulones, ponderoso ventre depressos mentem non posse in cœlum & cœlestia extollere; citiùs saturitate mori, quàm homines osses longâ inedia, atque ieiunijs assiduis emaciatos. Illud mirissimum est, ieiunia meritos & æternam famem, à ieiunijs tantopere abhorrere, semperque ingluuiem cogitare; ast Dei seruos ambrosiâ alendos, & nectare dignos, ad prodigium vsque cibo potuque abstinere. Nimirum vt porcos ad macellum & lanienam saginamus, venaticos autem canes, vt sint ad currendum & prædam capiendam citatiores, fame extenuamus; ita Orci pabula finit Deus pingueferi, & vt ignis habeat copiosius omentum, & alimentum, *ebrietas,* teste S. Chrystomo, *sues ex hominibus facit;* in libro vitæ ascriptos patitur corpore toto extenuari, vt per angustam portam minùs impedite in cœlum possint penetrare, à qua cura adipe & omaso suo, nitidæ cuticulæ, & lati ventres excluduntur; *similes illi, qui,* vt ait S. Augustinus, *epulabatur quotidie splendide; ad cuius ianuam iacebat mendicus Lazarus cupiens saturari de micis, qua cadebant de mensa eius, & nemo illi dabat.* Vt autem, teste S. Basilio, *ebrietas est demon voluntarius, malitia mater, virtutis inimica,* & vt S. Ambrosius addit, *fomentum libidinis, incentiuum insania, venenum insipientia;* & *ebriosi regnum Dei non possidebunt, sed ignis, & sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum:* ita abstinentia modestos, placatos, sobrios, prudentes, virgines, angelos facit. Quin & inter homines pacem concordiamque conseruat. *Cui va? cuius patri va? cui rixa? cui fouea? cui sine caussa vulnera? Cui suffusio oculorum? Nonne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? Qua de caussa Heraclitus in seditione rogatus, vt apud populum sententiam diceret, quo pacto ciuitas redigi posset in concordiam,*

S Chrysof.
hom. 2. de
ieiunio.

Pier. Valer,
lib. 9.

S. Ambrosi,
serm. 40.

V.

GVLA DEVS;
CVR INIMICOS
SVOS SINAT
PINGVESCERE?

S. Chrysof.
hom. 38. in
Matth.

S. Augustin.
serm. 232.
Luc. 16.

S. Basil, hom.
14.

S. Ambrosi.
c. 16. de Elia
& Ieiunio.
1. Cor. 6. 10.
Psal. 10. 6.

Prou. 23. 29.

Erasm. lib. 8.
apoph. ex
Plutarcho.